

Uliska, I. (2013). Vidpovidalnist yak filofsfske ta psykholoho-pedahohichne poniattia [Responsibility as a philosophical and psychological-pedagogical concept]. *Aktual'ni pytannya humanitarnykh nauk - Current issues of humanitarian sciences*, 155-163. URL: https://dspu.edu.ua/sites/youngsc/AQGS/2013_6-2/pedagogy/155-163.pdf [in Ukrainian].

УДК 374.7

DOI: [https://doi.org/10.35387/od.1\(25\).2024.74-86](https://doi.org/10.35387/od.1(25).2024.74-86)

Дубасенюк Олександра Антонівна – доктор педагогічних наук, професор Житомирського державного університету імені Івана Франка

Dubasenyuk Olexandra – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of the Zhytomyr Ivan Franko State University

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-9447-4527>

E-mail: dubasenyuk@ukr.net

Сидорчук Нінель Герандівна – доктор педагогічних наук, професор Житомирського державного університету імені Івана Франка

Sydorchuk Ninel – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of the Zhytomyr Ivan Franko State University

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-2824-1562>

E-mail: sydorchukng@ukr.net

Вознюк Олександр Васильович – доктор педагогічних наук, професор Житомирського державного університету імені Івана Франка

Voznyuk Olexandr – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of the Zhytomyr Ivan Franko State University

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-4458-2386>

E-mail: alexvoz@ukr.net

НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА СПІВПРАЦЯ ЖИТОМИРСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА З ІНСТИТУТОМ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ І ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ ІМЕНІ ІВАНА ЗЯЗЮНА НАПН УКРАЇНИ ЯК РЕСУРС РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Анотація. У статті представлено результати науково-педагогічної співпраці Житомирського державного університету імені Івана Франка з Інститутом педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України як засіб розвитку творчого потенціалу

педагогічних працівників (до 30 річчя заснування Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України). Проаналізовано такі актуальні напрями співпраці, як підготовка наукових кадрів, діяльність науково-педагогічних шкіл, спільні українсько-польські наукові розвідки, проблеми сталого розвитку, міжнародні форуми, які базуються на важливих ключових соціально-педагогічних розвідках у сфері освіти для миру, загальнолюдських цінностях, миротворчості, креативній діяльності освітян. Відбувається постійне упровадження наукових ідей в освітній процес університету, зростає видання науково-методичної літератури Житомирського державного університету імені Івана Франка. Показано, що сучасні трансформації в світі, розповсюдження ідей гуманізації суспільства сприяють реалізації ідей сталого розвитку, зокрема в Україні та Польщі як незалежних європейських держав. Україна прагне забезпечити перехід до сталого розвитку шляхом ефективного використання всіх видів ресурсів, таких як модернізація виробництва, розвиток науково-творчого потенціалу суспільства для розбудови і процвітання держави, активізації євроінтеграційних процесів, що сприяють динамічному соціально-економічному зростанню країн, збереженню навколишнього середовища, раціональному використанню природно-ресурсного потенціалу, що має задовольнити потреби сучасних і майбутніх поколінь шляхом побудови високоефективної економічної системи, стимулювати екологічну сталість, продуктивну працю, науково-технічний прогрес. Окреслено перспективні напрями освітньо-наукової співпраці установ.

Ключові слова: науково-педагогічна співпраця; науково-педагогічна школа; цифровізація освітнього простору; природно-ресурсний потенціал; науково-методична лабораторія.

**Dubasenyuk Olexandra,
Sydorчук Ninei,
Voznyuk Olexandr**

SCIENTIFIC-PEDAGOGICAL COOPERATION OF THE ZHYTOMYR IVAN FRANKO STATE UNIVERSITY WITH THE IVAN ZIAZIUN INSTITUTE OF PEDAGOGICAL AND ADULT EDUCATION OF THE NATIONAL ACADEMY OF EDUCATIONAL SCIENCES OF UKRAINE AS A MEANS OF DEVELOPING PEDAGOGICAL WORKERS' CREATIVE POTENTIAL

Abstract. The article presents the results of the scientific-pedagogical cooperation of the Zhytomyr Ivan Franko State University with the Ivan Zyazyun Institute of Pedagogical and Adult Education of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine as a means of developing the creative potential of pedagogical workers (to the 30th anniversary of the founding of the Ivan Ziaziun Institute of Pedagogical and Adult Education of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine). Such relevant directions of the cooperation have been analyzed: the training of scientific personnel, the

activities of scientific and pedagogical schools, joint Ukrainian-Polish scientific research, problems of sustainable development, international forums based on important key socio-pedagogical research in the field of education for peace, universal human values, peacemaking, creative activity of educators. There is a constant introduction of scientific ideas into the educational process of the university, the publication of scientific and methodical literature of the Zhytomyr Ivan Franko State University is growing. It is shown that modern transformations in the world, the spread of ideas of humanization of society contribute to the realization of ideas of sustainable development, in particular, in Ukraine and Poland as independent European states. Ukraine strives to ensure the transition to sustainable development through the effective use of all types of resources, such as the modernization of production, the development of scientific and creative potential of society for the development and prosperity of the state, the activation of European integration processes that contribute to the dynamic socio-economic growth of the countries, the preservation of the environment, the rational use of natural resource potential, which should meet the needs of current and future generations by building a highly efficient economic system, stimulate environmental sustainability, productive work, and scientific and technological progress. It is characterized the prospective directions for the creative collaboration of the institutions.

Key words: *scientific and pedagogical cooperation; scientific and pedagogical school; digitization of educational space; natural resource potential; scientific-methodical laboratory.*

Постановка проблеми, її актуальність. Глобалізаційні та євроінтеграційні перетворення в Україні, поширення ідей демократизації суспільства передбачають упровадження принципів сталого розвитку у світі. Модернізація освіти в умовах воєнного стану узагальнює в собі процес виживання і відтворення генофонду нації, активізації ролі кожної окремої людини в суспільстві, забезпечення її прав і свобод, збереження навколишнього природного середовища, її локальних екосистем.

Аналіз актуальних досліджень і публікацій. В Україні, попри сучасні виклики та суспільні зміни, продовжують розвиватися наукові дослідження. До фундаторів педагогічної науки в Україні з повним правом можна віднести таких видатних учених, як академіки В. Кремень, І. Зязюн, С. Гончаренко, Н. Ничкало, які стояли у витоків створення Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих. Академік В. Кремень розробляє філософські засади професійно-педагогічної освіти. Академік І. Зязюн заснував такі важливі напрями, як філософія педагогіки, основи педагогічної майстерності, обґрунтував важливість розвитку психопедагогіки. Академік С. Гончаренко обґрунтував методологію і методи педагогічних досліджень. Академік Н. Ничкало розробила основи професійно-педагогічної науки (Педагогічна майстерність академіка Івана Зязюна; Професійна освіта: педагогіка і психологія: польсько-український, українсько-польський щорічник; Сталий розвиток: проблеми і перспективи).

Діяльність Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України (ІПООД імені Івана Зязюна НАПН України) певним чином пов'язана з науково-педагогічними дослідженнями, які проводилися і проводяться науковцями Житомирського державного університету імені Івана Франка (ЖДУ ім. І. Франка).

Мета статті – проаналізувати основні напрями науково-педагогічної співпраці Житомирського державного університету імені Івана Франка з Інститутом педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Багаторічна науково-педагогічна співпраця ЖДУ ім. І. Франка з ІПООД імені Івана Зязюна НАПН України проводилася та проводиться за такими важливими напрями.

Підготовка наукових кадрів. Велику роль відіграло створення в ІПООД імені Івана Зязюна НАПН України спеціалізованої вченої ради, завдяки її роботі в Україні поступово розвивався потужний науково-педагогічний потенціал. Саме у цій спеціалізованій вченій раді було захищено перші 3 докторські та 4 кандидатські дисертації, що створило передумови для подальшого розвитку наукового потенціалу в ЖДУ ім. І. Франка. Це дало можливість у 2004 році створити в нашому університеті свою спецраду із захисту докторських і кандидатських дисертацій. Упродовж 2004 – 2021 рр. на засіданнях ради захищено 283 дисертації здобувачами з різних регіонів України. Також було створено передумови для появи разових спеціалізованих вчених рад, в яких з 2021 року захищено 9 дисертацій доктора філософії.

Поступово в університеті зростає науковий потенціал, зокрема кафедра професійно-педагогічної та спеціальної освіти, андрагогіки та управління характеризується в університеті як кафедра-лідер, з найбільшим науковим потенціалом. Нині тут працює 7 докторів наук, у 2023 р. успішно захищено 2 докторські дисертації.

Діяльність науково-педагогічних шкіл. Спільна наукова співпраця сприяла розвитку низки наукових шкіл. За 35 років існування науково-педагогічної школи «Професійно-педагогічна підготовка майбутніх учителів» (науковий керівник – професор О. Дубасенюк) склалися передумови до виокремлення двох дочірніх наукових шкіл «Підготовка магістрів до педагогічної діяльності» (науковий керівник – професор С. Вітвицька) та «Педагогічні аспекти обдарованості» (науковий керівник – професор О. Антонова). Наукові школи постійно поповнюються молодими науковцями, які зосередили свої пошуки на розробці сучасних педагогічних технологій підготовки фахівців у закладах вищої освіти, на обґрунтуванні історико-педагогічних засад підготовки вчителя, викладача ЗВО, а також підготовки майбутніх здобувачів освіти до науково-педагогічної діяльності; узагальненні та аналізі зарубіжного і вітчизняного досвіду професійної

підготовки магістрів в умовах інтеграційних процесів; на дослідженні процесів цифровізації вищої освіти тощо (Дубасенюк, 2012, с. 114-148).

Житомирська науково-педагогічна школа об'єднує 9 науково-методичних осередків: науково-методична лабораторія «Педагогічна підготовка студентів магістратури» (керівник – проф. С. Вітвицька); науково-методичний центр роботи з обдарованою студентською молоддю (керівник – проф. О. Антонова); науково-дослідна лабораторія «Акмеологія освіти» (керівник – проф. Н. Сидорчук); науково-методична лабораторія «Освітньо-виховна система Полісся» (керівник – проф. О. Березюк); Поліський інноваційний центр освіти та розвитку (керівник – доц. Ю. Костюшко), який діяв до 2022 р.; науково-методична лабораторія «Поліська школа андрагогіки» (керівник – доц. Т. Шанкова), Центр розвитку креативної особистості (керівник – доц. В. Павленко).

Продуктивно функціонують дві міжвідомчі лабораторії на базі ІПООД ім. І. Зязюна НАПН України та ЖДУ ім. І. Франка (з 2010 р.): а) лабораторія «Громадянський розвиток особистості професіонала» (координатори – проф. О. Аніщенко (ІПООД імені Івана Зязюна НАПН України), проф. О. Вознюк (ЖДУ ім. І. Франка); б) лабораторія «Теорія і практика підготовки майбутніх учителів до педагогічної дії» (координатори – проф. Л. Петренко (ІПООД ім. І. Зязюна НАПН України) і проф. І. Коновальчук (ЖДУ ім. І. Франка).

Наукові проекти. Також у межах наукових шкіл діють такі наукові проекти: «Формування професійної компетентності майбутнього вчителя в умовах європейської інтеграції» (РН 0110U002110), керівник роботи – доктор педагогічних наук, проф. О. Дубасенюк; «Теоретичні та методичні засади розробки науково-педагогічного супроводу обдарованої особистості» (РН 0110U002112), керівник робіт – проф. О. Антонова; «Професійна підготовка фахівців в умовах ступеневої освіти» (РН 0110U002274), керівник робіт – проф. С. Вітвицька; «Становлення та розвиток освіти та виховання в різні історичні періоди» (Державний РН 0110U002112), керівник робіт – проф. Н. Сидорчук; «Морально-етичні засади формування зростаючої особистості» (РН 0110U002109), керівник робіт – проф. О. Березюк; «Впровадження освітніх інновацій у систему підготовки майбутніх педагогів ДНЗ і початкової школи» (РН 0112 U 00225, УкрІНТЕІ), керівник робіт – проф. І. Коновальчук).

Спільні українсько-польські наукові розвідки. Житомирська науково-педагогічна школа також розвивалася під впливом ідей співпраці України та Польщі (Т. Левовицький, І. Вільш, І. Зязюн, Н. Ничкало), зокрема, вивчалися проблеми ролі наукової школи у підготовці викладача-дослідника (Ченстохова-Київ, 2008 р.), а також формування методологічної культури молодого дослідника у процесі його наукового становлення у сфері педагогіки (Ченстохова-Київ, 2009 р.). Водночас у польсько-українському, українсько-польському щорічнику була проаналізована

діяльність Центру полоністики в ЖДУ ім. І. Франка, його історія, здобутки та перспективи розвитку (2008 р.) (Професійна освіта: педагогіка і психологія: польсько-український, українсько-польський щорічник, 9, с. 379-388; 10, с. 195-203).

Результатом творчої співпраці стало проведення міжнародної українсько-польської міжнародної конференції «Становлення і розвиток науково-педагогічних шкіл: проблеми, досвід, перспективи» (2012 р.), на якій представлено різні напрями діяльності наукових шкіл, зокрема дослідження проблем педагогічної акмеології у діяльності Житомирської науково-педагогічної школи та підготовка відповідного збірника за участю відомих науковців – В. Кременя, Т. Левовицького, І. Зязюна, П. Сауха, Н. Ничкало, О. Дубасенюк. Також представлено спільні українсько-польські наукові розвідки проблем сталого розвитку як чинник євроінтеграційних трансформацій у збірнику матеріалів круглого столу «Незалежність Республіки Польща, незалежність України – шлях до євроінтеграції» (Хмельницький, 2014 р.) (Незалежність Республіки Польща, незалежність України – шлях до євроінтеграції).

Загалом, в умовах глобалізаційних та інтеграційних процесів особливого значення набувають загальні українсько-польські наукові розвідки, що веде до посилення міжнародної наукової співпраці науковців Польщі і України. При цьому докорінні парадигмальні трансформації, які відбуваються на теренах сучасного наукового середовища, спричиняють певну зміну основ теоретико-методологічної бази системи психолого-педагогічних наук, які починають орієнтуватися на комплексні дослідження. Було з'ясовано, що окреслені аспекти цих досліджень потребують глибокої теоретико-методологічної рефлексії:

- інноваційні тенденції розвитку суспільства та їх вплив на сучасну освіту як суспільний інститут;
- нові перспективи розвитку освіти в контексті ідей сталого розвитку світового співтовариства;
- культурологічні і ціннісні виміри розвитку педагогічної освіти;
- аксіологічні засади створення національної та європейської єдності, що постають пріоритетною проблемою освіти в Польщі і Україні;
- фундаменталізація як дидактичний принцип сучасної освіти;
- інноваційні засади педагогічного менеджменту;
- формування нового образу освіти в умовах неоліберальної глобалізації;
- педагогічна майстерність, творчість і технології у неперервній педагогічній освіті;
- подальша підготовка нової генерації педагогічних кадрів, розвиток наукових педагогічних шкіл;
- реалізація міждисциплінарного полікультурного підходу до розробки та створення програм, підручників, навчальних посібників з

урахуванням нових умов розвитку українського суспільства та світового співтовариства;

– дослідження проблем формування полікультурної компетентності майбутніх фахівців для успішної роботи у багатоетнічному та багатокультурному суспільстві;

– застосування освітньо-етнографічних методів навчання для забезпечення повноцінного розкриття та розуміння цінності інших культур, засвоєння загальнолюдських цінностей та формування полікультурної освіти на національних ідеях українського суспільства;

– розвиток наукової співпраці між громадськими організаціями, широка участь науково-педагогічної громадськості у спільних заходах.

У ЖДУ ім. І. Франка тривалий час видається журнал «Українська полоністика», в якому дослідниками наукової школи висвітлено низку актуальних аспектів, серед них: проблема співпраці українських і польських учених, проблема становлення і розвитку науково-педагогічних шкіл (2012 р.); наукові розвідки: самоосвіта учнівської молоді у працях польських учених (Житомир, 2012 р.), роль книги, самоосвіти у професійному становленні майбутнього педагога (2013 р.), модернізація системи освіти у контексті ідей відомого польського дидакта Ч. Купісевича (2014 р.).

Міжнародні форуми. Відповідно до плану співпраці Національної академії педагогічних наук України, Польської академії наук та Комітету педагогічних наук ПАН у вересні 2013 року відбувся V Науковий форум «Польща-Україна» в місті Кракові, в якому брали участь науковці ЖДУ ім. І. Франка. Тема форуму: «Інтердисциплінарність педагогіки та її субдисципліни». У 2014 році у ЖДУ ім. І. Франка відбулася міжнародна науково-практична конференція «Інноваційні підходи до виховання студентської молоді у вищих закладах освіти», в якій брали участь провідні українські науковці – І. Зяюн, Н. Ничкало, П. Саух; з польської сторони брали участь – доктори наук хабілітовані С. Мешальський, Я. Гайда. На конференції розглядалися такі напрями: самовизначення вчителя у контексті педагогічної дії; теоретико-методологічні основи виховання студентської молоді в сучасних умовах; вітчизняний та зарубіжний досвід виховання студентської молоді в історії педагогічної науки та практики: традиції, інновації, полікультурний контекст; всебічний розвиток особистості студента в процесі навчання і виховання; інноваційні підходи до розвитку обдарованості студентів у системі вищої освіти; професійно-педагогічна підготовка викладачів ВНЗ до виховної роботи зі студентською молоддю та інші. За результатами конференції підготовлено відповідний збірник «Інноваційні підходи до виховання студентської молоді у вищих закладах освіти» (Житомир, 2014 р.) (Інноваційні підходи до виховання студентської молоді у вищих закладах освіти).

Проблеми сталого розвитку. Сучасні трансформації в світі,

розповсюдження ідей гуманізації суспільства сприяють реалізації ідей сталого розвитку, зокрема в Україні та Польщі як незалежних європейських держав. Україна може забезпечити перехід до сталого розвитку виключно шляхом ефективного використання всіх видів ресурсів – таких, як модернізація виробництва, розвиток науково-творчого потенціалу суспільства для розбудови і процвітання держави.

У межах українсько-польської співпраці реалізовано міжнародний польсько-український проект «Науковий дебют 2011–2015 – сталий розвиток», організований Бюро професора, доктора хабілітованого Єжі Бузика, посла Європарламенту у Раціборі спільно з НАПН України, Вищою школою менеджersькою у Варшаві та Вищою професійною школою у Раціборі. До цієї важливої діяльності підключилися молоді науковці ЖДУ ім. І. Франка та їх наукові керівники. Студентами виборено призові місця. Заключний тур відбувся у м. Варшаві. Кращі праці публіковано у науковому збірнику ЖДУ ім. І. Франка (Сталий розвиток: проблеми і перспективи).

Євроінтеграційні процеси сприяють динамічному соціально-економічному зростанню країн, збереженню навколишнього середовища і раціональному використанню природно-ресурсного потенціалу. Такий підхід задовольняє потреби сучасних і майбутніх поколінь шляхом побудови високоефективної економічної системи, стимулює екологічну сталість, продуктивну працю, науково-технічний прогрес, а також характеризується соціальною спрямованістю. Відтак, проблема сталого розвитку України і Польщі ґрунтується на притаманних державам геополітичних, географічних, демографічних, соціально-економічних та екологічних особливостях, з урахуванням яких основними завданнями сталого розвитку є: економічне зростання – формування соціально-орієнтованої ринкової економіки, забезпечення гарантій праці громадян, якості життя, матеріальних ресурсів; охорона навколишнього природного середовища – створення громадянам умов для життя в якісному навколишньому природному середовищі; добробут – запровадження єдиних соціальних стандартів на основі науково обґрунтованих суспільних нормативів з урахуванням регіональних особливостей; справедливість – встановлення гарантій рівних можливостей громадян перед законом; ефективне використання природних ресурсів на основі дотримання національних інтересів країни та їх збереження для майбутніх поколінь; стабілізація чисельності населення; освіта – забезпечення гарантій доступності для одержання освіти всіх громадян, збереження інтелектуального потенціалу країни; міжнародне співробітництво – активна співпраця з усіма країнами і міжнародними організаціями як гарантія безпечної і сприятливого майбутнього (Сталий розвиток: проблеми і перспективи, с. 7-14).

Миротворчі ідеї, представлені на форумах. У напрямку посилення миротворчості в країнах відбулися міжнародні форуми. Відповідно до

плану співпраці Національної академії педагогічних наук України, Польської академії наук та Комітету педагогічних наук ПАН у 2015 році пройшов VI Форум українських і польських науковців «Україна-Польща» в м. Києві на базі Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, в якому брали участь науковці ЖДУ ім. І. Франка. Тема форуму: «Освіта для сучасності». На форумі обговорювалися актуальні питання, серед них: філософські засади сучасної педагогіки, проблеми гуманістичної педагогіки, державна освітня політика, актуальні напрями педагогічних досліджень, психопедагогічні засади професійного розвитку вчителя, тенденції розвитку систем неперервної освіти, напрями розвитку порівняльної педагогіки.

У 2017 р. відбувся VII міжнародний польсько-український / українсько-польський форум «Освіта для майбутнього» (Варшава, Бидгощ, республіка Польща). Науковцями ЖДУ ім. І. Франка було представлено ряд доповідей, зокрема «Тенденції розвитку вищої освіти в Україні: сучасний вимір» (Освіта для майбутнього у перспективі орієнтації на ринок праці. Дебати, нариси, польсько-українські рефлексії, с. 298-309).

У 2019 р., відповідно до плану українсько-польської співпраці, в Україні відбувся VIII українсько-польський / польсько-український форум українських і польських науковців в Україні у місті Переяслав-Хмельницький (Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди) Тема форуму: «Освіта для миру» («Edukacja dla pokoju»). Враховуючи функції освіти та її роль як для суспільства загалом, так і для окремої особистості, зокрема, на форумі були розглянуті проблеми за такими напрями: філософські засади освіти для миру, інтердисциплінарність освіти для миру, розвиток освіти для миру на засадах гуманістичної педагогіки, вплив освіти для миру на становлення громадянського суспільства, національно-патріотичне виховання дітей і дорослих, професійний розвиток педагогів у контексті освіти для миру, освіта для миру в умовах інформаційно-технологічного суспільства, освіта як важливий чинник виховання поваги до культурних цінностей українського і польського народів, їх історико-культурних надбань і традицій, формальні й неформальні виміри освіти дорослих для миру.

Плідна співпраця науковців ІПООД імені Івана Зязюна НАПН України з дослідниками і викладачами ЖДУ ім. І. Франка. Науковці ІПООД імені Івана Зязюна НАПН України є постійними учасниками різних наукових заходів в нашому університеті. Вони неодноразово виступали у ЖДУ імені Івана Франка з різними доповідями, що активізувало науково-дослідну роботу в університеті. Велику роботу здійснює і нинішній директор ІПООД імені Івана Зязюна НАПН України, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України Л.Б. Лук'янова, яка постійно проводить в університеті семінари з молодими науковцями, аспірантами з актуальних проблем педагогіки та освіти дорослих, а також постійно бере участь у

програмі «Запрошені професори», у роботі Навчально-науково-виробничого комплексу «Полісся». До прикладу, у грудні 2023 р. професор Л.Б. Лук'янова виступила з лекцією на тему «Організація он-лайн дослідження в сучасних умовах у закладах освіти різного типу». У науковій діяльності університету активну участь також беруть академік Н. Ничкало, професори Л. Хомич, В. Рибалка, О. Лавриненко та інші. Здійснюється видання наукової літератури, публікація спільних праць, проводяться спільні конференції, семінари тощо.

Донині продовжує розвиватися українсько-польська співпраця. Так, у 2023 р. у м. Ломжі відбулася міжнародна польсько-українська конференція «Цифрова трансформація та диджитал технології для сталого розвитку всіх галузей сучасної освіти, науки і практики», вийшов відповідний збірник, в якому науковцями ЖДУ імені Івана Франка висвітлювалися проблеми цифровізації вищої освіти: сучасні виклики, ризики, досвід, а також перспективні напрями розвитку медіаосвіти майбутніх учителів початкової школи у закладах вищої освіти України (Дубасенюк, Вознюк, & Марченко, 2023).

Упровадження наукових ідей в освітній процес університету. Як результат творчої співпраці і зростання наукового потенціалу педагогічної кафедри ЖДУ ім. І. Франка поряд з традиційними педагогічними дисциплінами (педагогіка, історія педагогіки, основи педагогічної творчості) введено нові навчальні дисципліни, серед них: «Теорія і методика педагогічної діяльності з основами педагогічної творчості», «Методологія педагогічних дисциплін та академічна доброчесність в освітній галузі», «Технологія навчання дорослих», «Дидактичні системи у вищій школі», «Основи самоорганізації у вищій школі», «Моделювання варіативних освітніх систем», «Технологія розвитку обдарованості», «Актуальні проблеми теорії і практики професійної освіти», «Педагогічні інновації у вищій школі», «Основи акмеології», «Основи андрагогіки» та ін.

Випуск науково-методичної літератури. Результати наукової та навчальної діяльності також упроваджуються у діяльність навчально-науково-виробничого комплексу «Полісся» ЖДУ ім. І. Франка, який охоплює 24 навчальні заклади різного типу Житомирської області. Щорічно здійснюється випуск одноосібних і колективних монографій. Зокрема, у 2023 р. вийшла друком колективна монографія «Соціально-педагогічні засади підготовки фахівців в умовах освітніх трансформацій», розробляється методичне забезпечення викладання педагогічних дисциплін, зокрема, навчально-методичні посібники, рекомендації.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, проаналізовано основні напрями науково-педагогічної співпраці Житомирського державного університету імені Івана Франка з Інститутом педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України за такими напрямиами, як підготовка наукових кадрів, діяльність науково-

педагогічних шкіл, спільні українсько-польські наукові розвідки, проблеми сталого розвитку, міжнародні форуми. Відзначено плідну співпрацю науковців ІПООД ім. І. Зязюна НАПН України з дослідниками та викладачами ЖДУ ім. І. Франка. Відбувається постійне упровадження наукових ідей в освітній процес університету, зростає видавництво науково-методичної літератури.

До *перспектив* творчої співпраці віднесено: подальші наукові дослідження з актуальних проблем вищої освіти, організація міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій в умовах сучасних цивілізаційних викликів, розробка технологій змішаного навчання, цифровізація освітнього простору в умовах воєнного стану, подальша розробка сучасного науково-методичного забезпечення освітнього процесу.

Список використаних джерел

- Дубасенюк, О.А. (2012). Житомирська науково-педагогічна школа: історія, здобутки, перспективи. *Становлення і розвиток науково-педагогічних шкіл: проблеми, досвід, перспективи: зб. наук. праць / за ред. В. Кременя, Т. Левовицького, ред. кол.: В.Г. Кремень, Т. Левовицький, І.А. Зязюн, П.Ю. Саух, Н.Г. Ничкало, О.А. Дубасенюк. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 114-148.*
- Дубасенюк, О.А., Вознюк, О.В., & Марченко, Г.В. (2023). Перспективні напрями розвитку медіаосвіти майбутніх учителів початкової школи у закладах вищої освіти України. *Цифрова трансформація та диджитал технології для сталого розвитку всіх галузей сучасної освіти, науки і практики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 26 січ. Харків ; Ломжа, 1, 312-316.*
- Інноваційні підходи до виховання студентської молоді у вищих закладах освіти: матеріали міжнарод. наук.-практ. конференції / за ред. О.А. Дубасенюк, В.А. Ковальчук. Житомир Вид-во ЖДУ імені І. Франка. (2014), 412.*
- Незалежність Республіки Польща, незалежність України – шлях до євроінтеграції: матер. Круглого столу. Хмельницький: Наук. видавничий відділ (2014).*
- Освіта для майбутнього у перспективі орієнтації на ринок праці. Дебати, зариси, польсько-українські рефлексії / наукова ред. Р. Герлаха, Р. Томашевської-Ліпіц. Wydoszcz – Бидгощ: Вид-во Ун-ту Казіміра Великого. (2017).*
- Педагогічна майстерність академіка Івана Зязюна: зб. наук. пр. / редкол.: Н.Г. Ничкало (голова), та ін.; упоряд.: Н.Г. Ничкало, О.М. Боровик; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України. К.: Богданова А.М. (2013), 456.*
- Професійна освіта: педагогіка і психологія: Польсько-український, українсько-польський щорічник / за ред. Т. Левовицького, І. Вільш, І. Зязюна, Н. Ничкало. Вип. X. Ченстохова-Київ (2008), 10.*

- Професійна освіта: педагогіка і психологія: польсько-український, українсько-польський щорічник / за ред. Т. Левовицького, І. Вільш, І. Зязюна, Н. Ничкало. Ченстохова-Київ (2008), 9.*
- Сталий розвиток: проблеми і перспективи / за ред. О. А. Дубасенюк : зб. наук. праць. Житомир : Вид-во «Полісся» (2015).*
- Становлення і розвиток науково-педагогічних шкіл: проблеми, досвід, діяльності перспективи: зб. наук. праць / за ред. В. Кременя, Т. Левовицького. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І Франка (2012).*

References (translated and transliterated)

- Dubaseniuk, O.A. (2012). Zhytomyrska naukovo-pedahohichna shkola: istoriia, zdobutky, perspektyvy [Zhytomyr Scientific and Pedagogical School: history, achievements, prospects]. *Stanovlennia i rozvytok naukovo-pedahohichnykh shkyl: problemy, dosvid, perspektyvy*. zb. nauk. prats / za red. V. Kremenia, T. Levovytskoho, red. kol.: V.H. Kremenia, T. Levovytskoho, I.A. Ziazun, P.Iu. Saukh, N.H. Nychkalo, O.A. Dubaseniuk. Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU im. I Franka, 114-148 [in Ukrainian].
- Dubaseniuk, O.A., Vozniuk, O.V., & Marchenko, H.V. (2023). Perspektyvni napriamy rozvytku mediaosvity maibutnykh uchyteliv pochatkovoї shkoly u zakladakh vyshchoї osvity Ukrainy [Prospective directions for the development of media education of future primary school teachers in higher education institutions of Ukraine]. *Tsyfrova transformatsiia ta dydzhytal tekhnologii dlia staloho rozvytku vsikh haluzei suchasnoї osvity, nauky i praktyky* : materialy Mizhnar. nauk.-prakt. konf., 26 sich. Kharkiv; Lomzha, 1, 312-316 [in Ukrainian].
- Innovatsiini pidkhody do vykhovannia studentskoi molodi u vyshchykh zakladakh osvity [Innovative approaches to education of student youth in higher education institutions]: materialy mizhnarod. nauk.-prakt. konferentsii / za red. O.A. Dubaseniuk, V.A. Kovalchuk. Zhytomyr Vyd-vo ZhDU imeni I. Franka. (2014), 412 [in Ukrainian].
- Nezalezhnist Respubliky Polshcha, nezalezhnist Ukrainy – shliakh do yevrointehratsii [Independence of the Republic of Poland, independence of Ukraine - the way to European integration]: mater. Kruhloho stolu. Khmelnytskyi: Nauk. vydavnychi viddil (2014) [in Ukrainian].
- Osvita dlia maibutnoho u perspektyvi oriiantatsii na rynek pratsi. Debaty, zarysy, polsko-ukrainski refleksii [Education for the future in the perspective of orientation to the labor market. Debates, outlines, Polish-Ukrainian reflections] / naukova red. R. Herlakha, R. Tomashevskoi-Lipits. Bydoshcz, Bydoshch: Vyd-vo Un-tu Kazimyra Velykoho (2017) [in Ukrainian].
- Pedahohichna maisternist akademika Ivana Ziaziona [Pedagogical mastery of Academician Ivan Zyazyun] : zb. nauk. pr. redkol.: N.H. Nychkalo (holova), ta in.; uporiad.: N.H. Nychkalo, O.M. Borovyk ; In-t ped. osvity i osvity doroslykh NAPN Ukrainy. K. : Bohdanova A.M. (2013), 456 [in Ukrainian].
- Profesiina osvita: pedahohika i psykhohohiia [Professional education: pedagogy and psychology]: Polsko-ukrainskyi, ukrainsko-polskyi shchorichnyk / za red. T. Levovytskoho, I. Vilsh, I. Ziaziona, N. Nychkalo. Vyp. X. Chienstokhova-Kyiv (2008), 10 [in Ukrainian].

- Profesiina osvita: pedahohika i psykhohohiia [Professional education: pedagogy and psychology]: polsko-ukrainskyi, ukrainsko-polskyi shchorichnyk / za red. T. Levovytskoho, I. Vilsh, I. Ziazuiuna, N. Nychkalo. Chentstokhova-Kyiv (2008), 9 [in Ukrainian].
- Stalyi rozvytok: problemy i perspektyvy [Sustainable development: problems and prospects]: zb. nauk. prats /za red. O.A. Dubaseniuk. Zhytomyr : Vyd-vo «Polissia» (2015) [in Ukrainian].
- Stanovlennia i rozvytok naukovy-pedahohichnykh shkyl: problemy, dosvid, diialnosti perspektyvy [Formation and development of scientific and pedagogical schools: problems, experience, perspectives of activity]: zb. nauk. prats / za red. V. Kremeniia, T. Levovytskoho. Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU im. I Franka (2012) [in Ukrainian].

УДК 355.40:355.237

[https://doi.org/10.35387/od.1\(25\).2024.86-97](https://doi.org/10.35387/od.1(25).2024.86-97)

Зелений Ігор Ігорович – заступник начальника факультету підготовки спеціалістів військової розвідки та Сил спеціальних операцій з навчальної та наукової роботи, начальник навчальної частини Військової академії (м. Одеса)

Zelenyi Ihor – Deputy Chief of the Educational and Scientific Work of the Faculty of Training Specialists for Military Intelligence and Special Operations Forces of the Odesa Military Academy

ORCID iD: <http://orcid.org/0000-0003-2115-5696>

E-mail: zeleniy.880218@ukr.net

Боярська-Хоменко Анна Володимирівна – доктор педагогічних наук, доцент, учений секретар Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

Boiarska-Khomenko Anna – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Academic Secretary of the H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-1818-3074>

E-mail: anna.boiarskahomenko@hnpu.edu.ua

ПРОФЕСІЙНИЙ САМОРОЗВИТОК ОФІЦЕРІВ РОЗВІДКИ У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ ОСВІТИ ВПРОДОВЖ ВІЙСЬКОВОЇ КАР'ЄРИ

Анотація. У статті визначено поняття військової освіти, професійного саморозвитку офіцерів розвідки і її складників, системи військової освіти в Україні та її компонентів, принципу освіти впродовж військової кар'єри. Проаналізовано систему неперервного професійного саморозвитку офіцерів розвідки в Україні, яка поєднує формальну та